

พยัญชนะ และ สระ

วัตถุประสงค์ของพยัญชนะและสระ

การวิเคราะห์ระบบพยัญชนะและระบบสระของภาษาของที่ใช้พูดกันในอำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอบ้านโฮ้ง และ อำเภอแม่ทา รวมจุดเก็บข้อมูลทั้งหมด 5 จุด ผู้วิจัยกำหนด ขั้นตอนการวิเคราะห์เป็น 3 ขั้นตอนเกี่ยวกับการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ คือ ในขั้นที่หนึ่ง ผู้วิจัยวิเคราะห์ระบบพยัญชนะและระบบสระของผู้ออกภาษาแต่ละคนในแต่ละจุดเก็บข้อมูลก่อน โดยใช้ ทัศนวิสัยแบบเสียงแบบการวิเคราะห์หน่วยเสียง (Phonemic Analysis) เพื่อหาจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในระบบเสียงของผู้ออกภาษาแต่ละคน ตลอดจนศึกษาการปรากฏของเสียงพยัญชนะและเสียงสระของแต่ละหน่วยเสียงด้วย

ขั้นที่สอง ผู้วิจัยนำระบบพยัญชนะและระบบสระของผู้ออกภาษาทุกคนในจุดเก็บข้อมูลเดียวกัน สรุปเป็นระบบพยัญชนะและระบบสระของจุดเก็บข้อมูลแต่ละจุด

ขั้นที่สาม ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ระบบพยัญชนะและระบบสระของจุดเก็บข้อมูลทุกจุดมา เปรียบเทียบกัน

สำหรับการเสนอผลการวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยแยกการเสนอผลวิเคราะห์ออกเป็น 2 เรื่อง คือ ระบบพยัญชนะ และ ระบบสระ แต่เนื่องจากระบบพยัญชนะ และ ระบบสระ ตลอดจนสัญลักษณ์ของพยัญชนะและสระในภาษาของของผู้ออกภาษาทุกคน ในทุกจุดเก็บข้อมูลมีลักษณะไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้วิจัยจึงเสนอผลการวิเคราะห์ระบบพยัญชนะและระบบสระของผู้ออกภาษาทุกคนในทุกจุดเก็บข้อมูลรวมกัน และในการเสนอผลการวิเคราะห์ทั้งระบบพยัญชนะและระบบสระนั้น ผู้วิจัยได้ให้ ตัวอย่างการปรากฏของเสียงพยัญชนะและเสียงสระ พร้อมทั้งข้อสังเกตด้วย

ระบบพยัญชนะ

1. หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยที่ใช้พูดกันในจังหวัดลำปางทั้ง 5 จุด มีทั้งหมด 21 หน่วยเสียง ดังแสดงในการวางข้างล่างนี้

ตารางที่ 26 แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาไทยในจังหวัดลำปาง

ลักษณะของเสียง	ฐานกรณ์		ริม ฝีปาก- ทั้งสอง	ริม ฝีปาก- พื้นบน	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	ช่อง เสียง
	จุดสัมผัส ของเสียง							
เสียงกัก หรือ เสียงระเบิด (Plosive)	เสียงก้อง		b		d			
	เสียงไม่- ก้อง	ไม่มีลม	p		t		k	?
	เสียงไม่- ก้อง	มีลม	ph		th			
เสียงกัก มีลักษณะเปลี่ยนเสียงร่องแบบริมฝีปาก- ทอ (Labialized Plosive)							k ^w	
เสียงกึ่งเสียดแทรก (Affricate)						c		
เสียงเสียดแทรก (Fricative)				f	s [⊙]		x ^{⊙⊙}	h
เสียงเสียดแทรก มีลักษณะเปลี่ยนเสียงร่องแบบ- ริมฝีปากทอ (Labialized Fricative)							x ^{w+}	
เสียงนาสิก (Nasal)			m		n		ŋ	
เสียงข้างลิ้น (Lateral)					l			
เสียงกึ่งสระ (Semi-vowel)			w			j ^{⊙⊙⊙}		

- ⊙ [ɕ] เป็นเสียงย่อยหนึ่งของหน่วยเสียงนี้
 ⊙⊙ [kh] เป็นเสียงย่อยหนึ่งของหน่วยเสียงนี้
 ⊙⊙⊙ [j] เป็นเสียงย่อยหนึ่งของหน่วยเสียงนี้
 + [khw] เป็นเสียงย่อยหนึ่งของหน่วยเสียงนี้

2. สัทลักษณะและการปรากฏของพยัญชนะ

/p/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้มี 2 เสียงย่อย ปรากฏในลักษณะแจกแจงแบบสับหลัก ดังนี้

1. เสียงพยัญชนะกักกระเบิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ไม่ก้อง ไม่มีลม [p] ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งคนพยางค์

ตัวอย่าง /pa:5/ "ป่า"

2. เสียงพยัญชนะกักไม่ระเบิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ไม่ก้อง ไม่มีลม [p'] ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /dɪp¹/ "คิม"

/ph/ : แทนเสียงพยัญชนะกักกระเบิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ไม่ก้อง มีลม [ph] ปรากฏเฉพาะคนพยางค์

ตัวอย่าง /pha:5/ "ผา"

/pha:3/ "ผา"

/b/ : แทนเสียงพยัญชนะกักกระเบิด เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ก้อง [b] ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งคนพยางค์

ตัวอย่าง /ba:3/ "บา"

/bet¹/ "เบ็ด"

/t/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้มี 3 เสียงย่อย เสียงย่อยที่ 1 และ 2 ปรากฏในลักษณะแปรอิสระในตำแหน่งคนพยางค์ และ ทั้งสองเสียงปรากฏในลักษณะแจกแจงแบบสับหลักกับเสียงย่อยที่ 3 ซึ่งปรากฏในตำแหน่งท้ายพยางค์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. เสียงพยัญชนะกักกระเบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ไม่ก้อง ไม่มีลม [t] ปรากฏเฉพาะคนพยางค์

2. เสียงพยัญชนะกักกระเบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับฟัน ไม่ก้อง ไม่มีลม [t̚] ปรากฏเฉพาะคนพยางค์

ตัวอย่าง /ta:1/ ([ta:ɰ³⁵ ~ [t̚a:ɰ³⁵]) "ตา"

3. เสียงพยัญชนะกักไม่ระเบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ไม่ก้อง ไม่มีลม [tʰ]

ปรากฏเฉพาะท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /wat⁴/ "วัด"

/th/: แทนเสียงพยัญชนะกักระเบิด เกิดที่ฐานปลายลิ้น - ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง มีลม [th]

ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง /thun¹/ "จุง"

/tha:n³/ "ถาน"

/a/: แทนเสียงพยัญชนะกักระเบิด เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ก้อง [a] ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง /da:³/ "ดา"

/dɔ:k³/ "ดอ"

/k/: หน่วยเสียงพยัญชนะนี้มี 2 เสียงย่อย ปรากฏในลักษณะแจกแจงแบบสับหลัก ดังนี้

1. เสียงพยัญชนะกักระเบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม่ก้อง ไม่มีลม [k]

ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง /kin¹/ "กิน"

2. เสียงพยัญชนะกักไม่ระเบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม่ก้อง ไม่มีลม [kʰ]

ปรากฏเฉพาะท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /hak¹/ "หัก"

/k^w/: แทนเสียงพยัญชนะกักระเบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม่ก้อง ไม่มีลม มีลักษณะการเปล่งเสียงรอกแบบริมฝีปากห่อ [k^w] ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งต้นพยางค์

ตัวอย่าง /k^wa:n¹/ "กวาง"

/k^wa:n⁵/ "กวาง"

® การวิเคราะห์หน่วยเสียงนี้จะสัมพันธ์กับการวิเคราะห์หน่วยเสียงพยัญชนะ /x^w/ ๑

/r/ : แทนเสียงพยัญชนะกัก เกิดที่ช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง ไม่มีลม [ʔ] ปรากฏได้ทั้งใน
ตำแหน่งต้นพยางค์ และ ท้ายพยางค์

ตัวอย่าง	/ra: ⁵ /	"อา"
	/peʔ ⁴ /	"พะ"

/c/ : แทนเสียงพยัญชนะกัก-เสียดแทรก เกิดระหว่างลิ้นส่วนหน้า-เพดานแข็งส่วนหน้า
ไม่ก้อง ไม่มีลม [tʃ] ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง	/ca: ⁶ /	"ช้าง"
	/co:ɟ ⁴ /	"ชวย"

/f/ : แทนเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างฟันบนกับริมฝีปากกลาง ไม่ก้อง [f] ปรากฏ
เฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง	/fa: ¹ /	"ฟา"
	/faj ² /	"ไฟ"

/s/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งต้นพยางค์ ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2 และ 3
หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย 2 เสียง ปรากฏในลักษณะแปรอิสระ คือ

1. เสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ไม่ก้อง [s]
2. เสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างลิ้นส่วนหน้ากับเพดานแข็งส่วนหน้า ไม่ก้อง
[ʃ]

ตัวอย่าง	/s r: ⁵ / ([sr: ²¹] ~ [ʃr: ²¹])	"เสื่อ"
	/se:m ¹ / ([se:m] ³⁵ [ʃe:m] ³⁵)	"เสียม"

ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 และ 5 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อยเพียงเสียงเดียว คือ [s]

ตัวอย่าง	/sw: ⁶ / ([sw: ⁵¹])	"ซ้อ"
	/sat ¹ / ([sat] ⁵⁵)	"สัตว์"

/x/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งต้นพยางค์ ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2

และ 3 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย 2 เสียง ปรากฏในลักษณะแปรอิสระ คือ

1. เสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม้ก้อง [x]
2. เสียงพยัญชนะกักกระเบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม้ก้อง มีลม [ch]

ตัวอย่าง /xaj³/ ([xaj]¹⁴ [chaj]¹⁴) "ไซ"
/xaw³/ ([xaw]¹⁴ [chaw]¹⁴) "ซา"

ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 และ 5 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อยเพียงเสียงเดียว คือ [x]

ตัวอย่าง /xa:w⁵/ ([xa:w]^{31?}) "ชาว"
/xim¹/ ([xim]³⁵) "เข้ม"

/x^w /: ในจุดเก็บข้อมูลที่ 3 หน่วยเสียงนี้มี 2 เสียงย่อย ปรากฏในลักษณะแปรอิสระ ได้แก่

1. [x^w] ไคแก่ เสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม้ก้อง มีลักษณะการเปล่งเสียงร่องแบบริมฝีปากห่อ [x^w] ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์
2. [ch^w] ไคแก่ เสียงพยัญชนะกักกระเบิด เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ไม้ก้อง มีลม มีลักษณะการเปล่งเสียงร่องแบบริมฝีปากห่อ [ch^w] ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง /x^wa:1/ ([x^wa:]³⁵ [ch^wa:]³⁵) "ชาว"
/x^wa:η⁵/ ([x^wa:η]^{31?} [ch^wa:η]^{31?}) "ขวาง"

ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1 และ 2 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อยเพียง 1 เสียง คือ [ch^w]

ตัวอย่าง /x^wa:η¹/ ([ch^wa:η]³⁵) "ขวาง"

^๑ หน่วยเสียงพยัญชนะที่มีลักษณะการเปล่งร่องแบบริมฝีปากห่อนี้ ในงานวิจัยอื่น ๆ จัดให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ แต่ในระบบเสียงของภาษาของในทุกจุดเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงพยัญชนะเดี่ยว ทั้งนี้เพื่อทำให้โครงสร้างพยางค์ในภาษาของมีลักษณะประหยัด คือ CV (V)(C)

ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 และ 5 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย 1 เสียง คือ [x^w]

ตัวอย่าง /x^wa:1/ ([x^wa:]³⁵) "ขวา"

/h/ : แทนเสียงพยัญชนะเสียดลมทรก เกิดระหว่างช่องเส้นเสียง ไม่ก้อง [h] ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งต้นพยางค์

ตัวอย่าง /ha:5/ "ทา"

/ha:p³/ "ทาบ"

/m/ : แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ริมฝีปากทั้งสอง ก้อง [m] ปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งต้นพยางค์ และท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /ma:6/ "มา"

/ma:m²/ "งาม"

/n/ : แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ก้อง [n] สามารถปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งต้นพยางค์ และท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /na:6/ "นา"

/tha:n³/ "ถาน"

/ŋ/ : แทนเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ลิ้นส่วนหลังกับเพดานอ่อน ก้อง [ŋ] ปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งต้นพยางค์และท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /ŋa:2/ "งา"

/nɔ:ŋ⁶/ "นอง"

/l/ : แทนเสียงพยัญชนะข้างลิ้น เกิดที่ปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ก้อง [l] ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง /la:p⁴/ "ลาว"

/lu:k⁴/ "ลูก"

/w/ : แทนเสียงพยัญชนะเปิด (approximant) เกิดที่ริมฝีปากและเพดานอ่อน ก้อง

[w] ปรากฏได้ทั้งต้นพยางค์และท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /wa:t⁴/ "วาด"
/xaw³/ "เขา"

/j/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้มี 2 เสียงย่อย ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2 และ 3 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย 2 เสียง ปรากฏในลักษณะแปรอิสระเฉพาะในตำแหน่งต้นพยางค์ คือ

1. เสียงพยัญชนะเปิด (approximant) เกิดที่ลิ้นส่วนกลางกับเพดานแข็ง ก้อง

[j] ปรากฏได้ทั้งในตำแหน่งต้นพยางค์และท้ายพยางค์

2. เสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ลิ้นส่วนกลางกับเพดานแข็ง ก้อง [ŋ] ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์

ตัวอย่าง /ja:⁵/ ([ja:³~[ŋa:]³?) "หญ้า"
/faj²/ "ไฟ"

ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 และ 5 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อยเพียงเสียงเดียว คือ [j] ปรากฏได้ทั้งต้นพยางค์และท้ายพยางค์

ตัวอย่าง /ja:²/ ([ja:]³⁴³ก) "ยา"
/maj⁶/ ([maj]⁵¹?) "ไม้"

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระบบสระ

1. หน่วยเสียงสระ

ภาษาของทั้ง 5 จุดเก็บข้อมูลไม่มีหน่วยเสียงสระประสมปรากฏ มีแต่หน่วยเสียงสระเดี่ยว 18 หน่วยเสียง แบ่งเป็น หน่วยเสียงสระเสียงสั้น 9 หน่วยเสียง และ หน่วยเสียงสระเสียงยาว 9 หน่วยเสียง ดังแสดงในตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 27 แสดงหน่วยเสียงสระในภาษาของในจังหวัดลำพูน

ระดับของลิ้น / ตำแหน่งของลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า	ลิ้นส่วนกลาง	ลิ้นส่วนหลัง
สูง	i i:	ɯ ɯ:	u u:
กลาง	e e:	ɤ ɤ:	o o:
ต่ำ	ɛ ɛ:	a a:	ɔ ɔ:

ตารางที่ 28 แสดงสัญลักษณ์ของหน่วยเสียงสระในภาษาของในจังหวัดลำพูน

ระดับของลิ้น / ตำแหน่งของลิ้น	ลิ้นส่วนหน้า	ลิ้นส่วนหลัง	
	ลักษณะริมฝีปาก	ไม่ทอ	ทอ
ปิด	i i:	ɯ ɯ:	u u:
กึ่งปิด	e e:	ɤ ɤ:	o o:
กึ่งเปิด	ɛ ɛ:		ɔ ɔ:
เปิด	a a:		

2. สัทลักษณะของสระ^๑

/i/ : เป็นเสียงสระหน้า ปิด ปากไม่ห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 1
 ดังนี้ [i] , [i^ʰ] และ [i[˥]]

ตัวอย่าง /pin¹/ "เป็น"
 /kin¹/ "กิน"

/i:/ : เป็นเสียงสระหน้า ปิด ปากไม่ห่อ เสียงยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 1
 ดังนี้ [i:]

ตัวอย่าง /ti:n¹/ "คืน"

/e/ : เป็นเสียงสระหน้า กึ่งปิด ปากไม่ห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก
 เสียงที่ 2 ดังนี้ [e] และ [e^ʰ]

ตัวอย่าง /lek¹/ "เหล็ก"
 /bet¹/ "เบ็ด"

/e:/ : เป็นเสียงสระหน้า กึ่งปิด ปากไม่ห่อ เสียงยาวหรือกึ่งยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระ-
 หลักเสียงที่ 2 ดังนี้ [e:] , [e[˥]] และ [e[˨]]

ตัวอย่าง /me:²/ "เมีย"
 /ke:ŋ¹/ "เกรง"

/ɛ/ : เป็นเสียงสระหน้า กึ่งเปิด ปากไม่ห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก
 เสียงที่ 3 ดังนี้ [ɛ] , [ɛ̃] และ [ɛ^ʰ]

ตัวอย่าง /peʔ⁴/ "แพะ"
 /keʔ¹/ "แกะ"

^๑ ดู ตารางแสดงการปรากฏของเสียงย่อยของแต่ละหน่วยเสียงสระในตารางที่ 29
 หน้า 95 และ ตารางที่ 30 หน้า 96

/e:/ : เป็นเสียงสระหน้า กึ่งเปิด ปากไม่ห่อ เสียงยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก

เสียงที่ 3 ดังนี้ [e:] และ [ē:]

<u>ตัวอย่าง</u>	/ke:n ¹ /	"แกง"
	/pe:n ² /	"แพง"

/a/ : เป็นเสียงสระหน้า เปิด ปากไม่ห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก

เสียงที่ 4 ดังนี้ [a], [aː] และ [aʰ]

<u>ตัวอย่าง</u>	/wat ⁴ /	"วัด"
	/lak ⁴ /	"ลัก"

/a:/ : เป็นเสียงสระหน้า เปิด ปากไม่ห่อ เสียงยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก

เสียงที่ 4 ดังนี้ [a:] และ [aː]

<u>ตัวอย่าง</u>	/wa:t ⁴ /	"วาค"
	/la:k ⁴ /	"ลาก"

/w/ : เป็นเสียงสระหลัง ปิด ปากไม่ห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก

เสียงที่ 17 ดังนี้ [w], [wʰ] และ [wː]

<u>ตัวอย่าง</u>	/ɰwn ² /	"เงิน"
	/mwn ² /	"(เวลา) นาน"

/wə:/ : เป็นเสียงสระหลัง ปิด ปากไม่ห่อ เสียงยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก

เสียงที่ 17 ดังนี้ [wə:] และ [wəː]

<u>ตัวอย่าง</u>	/twən ⁵ /	"ต้น"
	/swəː ⁶ /	"ชื่อ"

/ɤ/ : เป็นเสียงสระหลัง กึ่งปิด ปากไม่ห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลัก

เสียงที่ 19 ดังนี้ [ɤ], [ɤʰ] และ [ɤː]

<u>ตัวอย่าง</u>	/lɤk ⁴ /	"ลัก"
	/pɤʰ ¹ /	"เปราะ"

/ɤ:/: เป็นเสียงสระหลัง กึ่งปิด ปากไม่ห่อ เสียงยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 19 ดังนี้ [ɤ:] และ [ɤː]

<u>ตัวอย่าง</u>	/thɤ:n ³ /	"เดือน"
	/kɤ:ː ¹ /	"เกลือ"

/u/ : เป็นเสียงสระหลัง ปิด ปากห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 8 ดังนี้ [u] , [uː] และ [uʰ]

<u>ตัวอย่าง</u>	/luŋ ² /	"ลง"
	/luk ⁴ /	"ลูก"

/u:/: เป็นเสียงสระหลัง ปิด ปากห่อ เสียงยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 8 ดังนี้ [u:]

<u>ตัวอย่าง</u>	/pu:k ³ /	"ปลูก"
	/lu:k ⁴ /	"ลูก"

/o/ : เป็นเสียงสระหลัง กึ่งปิด ปากห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 7 ดังนี้ [o] และ [oʰ]

<u>ตัวอย่าง</u>	/ʔok ¹ /	"อก"
	/ʔoŋ ³ /	"โอง"

/o:/: เป็นเสียงสระหลัง กึ่งปิด ปากห่อ เสียงยาวหรือกึ่งยาว มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 7 ดังนี้ [o:] และ [oː]

<u>ตัวอย่าง</u>	/ho:k ⁴ /	"(ไม้) รวก"
	/tʰo:j ⁵ /	"ถวย"

/ɔ/ : เป็นเสียงสระหลัง กึ่งเปิด ปากห่อ เสียงสั้น มีสัทลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 6 ดังนี้ [ɔ] และ [ɔː]

<u>ตัวอย่าง</u>	/kɔː ¹ /	"เกาะ"
	/hɔː ¹ /	"เหาะ"

/w:/ : เป็นเสียงสระหลัง กึ่งเปิด ปากห่อ เสียงยาว มีลักษณะใกล้เคียงกับสระหลักเสียงที่ 6 ดังนี้ [w:]

<u>ตัวอย่าง</u>	/bɔː ³ /	"บอ"
	/mɔː ⁵ /	"หมอ"

ข้อสังเกตเกี่ยวกับระบบพยัญชนะ และ ระบบสระในภาษาของในจุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด

ก. ระบบพยัญชนะ

1. จำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะ

ภาษาของที่พูดกันในจุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 มีจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะเท่ากัน กล่าวคือ แต่ละจุดเก็บข้อมูลมีหน่วยเสียงพยัญชนะ 21 หน่วยเสียง

2. เสียงย่อยของหน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะทุกหน่วยเสียงมีเสียงปรากฏเหมือนกันในจุดเก็บข้อมูลทุกจุด ยกเว้นหน่วยเสียงพยัญชนะ /s/, /x/, /j/ และ /x^w/ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

/s/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งต้นพยางค์ โดยที่จุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด มีเสียงพยัญชนะ [s] ปรากฏเป็นเสียงย่อย ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2 และ 3 มีเสียงพยัญชนะ [s] ปรากฏเพิ่มขึ้นในลักษณะแปรอิสระ

/x/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้ปรากฏเฉพาะในตำแหน่งต้นพยางค์ โดยที่จุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด มีเสียงพยัญชนะ [x] ปรากฏเป็นเสียงย่อย ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2 และ 3 มีเสียงพยัญชนะ [kh] ปรากฏเพิ่มขึ้นในลักษณะแปรอิสระ แต่มีข้อสังเกต คือ จากข้อมูลที่ได้อจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาทุกคนในจุดเก็บข้อมูลทั้ง 3 จุดดังกล่าว ปรากฏว่า เสียงพยัญชนะ [x] ปรากฏมากกว่า เสียงพยัญชนะ [kh]

/j/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้ปรากฏได้ทั้งต้นพยางค์ และท้ายพยางค์ ในจุดเก็บข้อมูลทุกจุดมีเสียงพยัญชนะ [j] ปรากฏเป็นเสียงย่อยทั้งต้นพยางค์ และท้ายพยางค์ เฉพาะในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2 และ 3 มีเสียงพยัญชนะ [ɲ] ปรากฏเพิ่มขึ้นในลักษณะแปรอิสระในตำแหน่งพยางค์

/xʰ/ : หน่วยเสียงพยัญชนะนี้ปรากฏเฉพาะต้นพยางค์ ในจุดเก็บข้อมูลที่ 3 หน่วยเสียงพยัญชนะนี้มี 2 เสียงย่อยปรากฏในลักษณะแปรอิสระ ได้แก่ [xʰ] และ [ɲʰ] ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1 และ 2 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อยเพียง 1 เสียง คือ [ɲʰ] และ ในจุดเก็บข้อมูลที่ 4 และ 5 หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อยเพียง 1 เสียง คือ [xʰ]

3. การปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษายองในแต่ละจุดเก็บข้อมูล สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทั้ง 21 หน่วยเสียง แต่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้เพียง 9 หน่วยเสียง

๑. ระบบสระ

1. จำนวนหน่วยเสียงสระ

ภพของที่พูดกันในจุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด มีหน่วยเสียงสระเดี่ยวเท่ากัน คือ 18 หน่วยเสียง และแต่ละจุดไม่มีหน่วยเสียงสระประสมปรากฏ

2. เสียงย่อยของหน่วยเสียงสระ

ในตารางข้างล่างนี้ และตารางหน้าถัดไป ผู้วิจัยแสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยว และเสียงย่อยของแต่ละหน่วยเสียงที่ปรากฏในลักษณะแปรอิสระของภาษาของในแต่ละจุดเก็บข้อมูล ยกเว้นหน่วยเสียงสระ /e:/, /ε/, /ε:/ และ /o:/*

ตารางที่ 29 แสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยวและเสียงย่อยของภาษาของทั้ง 5 จุด

หน่วยเสียง สระ	การปรากฏของเสียงสระ				
	จุดที่ 1	จุดที่ 2	จุดที่ 3	จุดที่ 4	จุดที่ 5
/i/	[i] [i ^h]	[i] [i ^v]	[i] [i ^h]	[i] [i ^v] [i ^h]	[i] [i ^v] [i ^h]
/i:/	[i:]	[i:]	[i:]	[i:]	[i:]
/e/	[e] [e ^h]	[e]	[e]	[e] [e ^h]	[e] [e ^h]
/e:/	[e:] [e ^h] [e ^v]	[e:] [e ^h] [e ^v]	[e:] [e ^h] [e ^v]	[e:] [e ^h] [e ^v]	[e:] [e ^h] [e ^v]
/ε/	[ε]	[ε] [ε ^v]	[ε] [ε]	[ε] [ε ^v]	[ε] [ε] [ε ^v]
/ε:/	[ε:] [ε ^h]	[ε:] [ε ^h]	[ε:] [ε ^h]	[ε:]	[ε:] [ε ^h]
/a/	[a] [a ^h] [a ^v]	[a]	[a] [a ^h]	[a] [a ^h] [a ^v]	[a] [a ^h]
/a:/	[a:] [a ^h]	[a:]	[a:] [a ^h]	[a:] [a ^h]	[a:] [a ^h]
/u/	[u] [u ^h] [u ^v]	[u] [u ^h]	[u] [u ^h] [u ^v]	[u] [u ^v]	[u] [u ^h] [u ^v]
/u:/	[u:] [u ^h]	[u:] [u ^h]	[u:] [u ^h]	[u:]	[u:] [u ^h]

* ข้อสังเกตเกี่ยวกับเสียงย่อยของหน่วยเสียงสระ ข้อ 2.1, 2.2 และ 2.3

ตารางที่ 30 แสดงหน่วยเสียงสระเดี่ยวและเสียงยอของภษาของทั้ง 5 จุด
(ต่อ)

หน่วยเสียง สระ	การปรากฏของเสียงสระ				
	จุดที่ 1	จุดที่ 2	จุดที่ 3	จุดที่ 4	จุดที่ 5
/ɛ/	[ɛ] [ɛ [^]]	[ɛ] [ɛ [^]] [ɛ [˘]]	[ɛ] [ɛ [^]] [ɛ [˘]]	[ɛ] [ɛ [˘]]	[ɛ] [ɛ [^]] [ɛ [˘]]
/ɛ:/	[ɛ:]	[ɛ:] [ɛ: [˘]]	[ɛ:] [ɛ: [˘]]	[ɛ:] [ɛ: [˘]]	[ɛ:] [ɛ: [˘]]
/u/	[u] [u [^]] [u [˘]]	[u] [u [˘]]	[u]	[u] [u [˘]]	[u] [u [˘]]
/u:/	[u:]	[u:]	[u:]	[u:]	[u:]
/o/	[o] [o [^]]	[o] [o [^]]	[o] [o [^]]	[o] [o [^]]	[o] [o [^]]
/o:/	[o:] [o: [^]]	[o:] [o: [^]]	[o:] [o: [^]]	[o:] [o: [^]]	[o:] [o: [^]]
/ɔ/	[ɔ]	[ɔ] [ɔ [˘]]	[ɔ] [ɔ [˘]]	[ɔ] [ɔ [˘]]	[ɔ] [ɔ [˘]]
/ɔ:/	[ɔ:]	[ɔ:]	[ɔ:]	[ɔ:]	[ɔ:]

จากตารางแสดงหน่วยเสียงสระ และเสียงยอของแต่ละหน่วยเสียงที่ปรากฏในภษาของ
ทั้ง 5 จุด จะเห็นว่าสัทลักษณะของสระในภษาของมีความคล้ายคลึงกันเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นในกรณี
ต่อไปนี้

2.1 ลักษณะความสั้นยาวของเสียงสระของหน่วยเสียง/e:/ และ /o:/

หน่วยเสียงสระที่เป็นสระเสียงยาวทุกหน่วยเสียงในจุดเก็บข้อมูลทั้ง 5 จุด มีสัท-
ลักษณะเป็นเสียงยาว ยกเว้นหน่วยเสียงสระ /e:/ และ /o:/ ซึ่งมีเสียงยอที่ทั้งเป็นสระ เดี่ยว-
ก็ยาวปรากฏในลักษณะแจกแจงแบบสลับหลักกับเสียงยอที่เป็นสระเสียงยาว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

/e:/ : หน่วยเสียงสระนี้ มี 3 เสียงย่อย ปรากฏในลักษณะแจกแจงแบบสับหลัก ดังนี้

1. [eː] ปรากฏในสิ่งแวดล้อมที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงนาสิก เกิดที่ฐานลิ้นส่วนหลัง-เพดานอ่อน กอ [ŋ]

ตัวอย่าง /keːŋ¹/ ([keːŋ]³⁵) "เกรง"
/pheːŋ²/ ([pheːŋ]³⁴³) "เพลง"

2. [eː^] ปรากฏเป็นเสียงปฏิภาคกับเสียงสระประสมเสียงยาว [iːa] ในภาษาไทยกรุงเทพฯ และมีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ เกิดที่ริมฝีปากกับเพดานอ่อน กอ [w]

ตัวอย่าง /xeːw⁵/ ([xêːw]^{31?}) "เขี้ยว"
/keːw⁶/ ([kêːw]^{51?}) "เคี้ยว"

3. [e:] ปรากฏในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

ตัวอย่าง /meː²/ ([meː]³⁴³) "เมีย"
/seːm¹/ ([seːm]³⁵) "เสียม"

/o:/ : หน่วยเสียงสระนี้ มี 2 เสียงย่อย ปรากฏในลักษณะแจกแจงแบบสับหลัก ดังนี้

1. [oː^] ปรากฏเป็นเสียงปฏิภาคกับเสียงสระประสมเสียงยาว [uːa] ในภาษาไทยกรุงเทพฯ และมีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ เกิดที่ลิ้นส่วนกลางกับเพดานแข็ง กอ [j]

ตัวอย่าง /thoːj⁵/ ([thôːj]^{31?}) "ถวย"
/hoːj⁵/ ([hôːj]^{31?}) "หวย"

2. [o:] ปรากฏในสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ

ตัวอย่าง /hoːk⁴/ ([hoːk]²²) "(ไม้) รวก"
/moːn²/ ([moːn]²²) "สนุก"

2.2 ลักษณะการเปล่งเสียงรอนแบบขึ้นจมูก

จากข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่าหน่วยเสียงสระในภาษาของที่เสียงย่อยมีลักษณะการเปล่งเสียงรอน คือ /e/ และ /e:/ เสียงย่อยของหน่วยเสียงดังกล่าวนี้มีลักษณะการเปล่งเสียงรอนแบบขึ้นจมูก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

/e/: มีเสียงย่อย [ɛ̃] ปรากฏในสิ่งแวดล้อมที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักที่ของเส้นเสียง ไม่นก้อง ไม่มีลม [ʔ] ปรากฏในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2, 3 และ

5

<u>ตัวอย่าง</u>	/pe ⁴ / ([pɛ̃ʔ] ²²)	"แพะ"
	/ke ¹ / ([kɛ̃ʔ] ⁴⁵)	"แกะ"

/e:/: มีเสียงย่อย [ɛ̃:] ปรากฏในสิ่งแวดล้อมที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก เกิดที่ฐานลิ้นส่วนหลัง-เพดานอ่อน ก้อง [ŋ] ปรากฏในจุดเก็บข้อมูลที่ 1, 2, 3 และ 5

<u>ตัวอย่าง</u>	/pe:ŋ ² / ([pɛ̃:ŋ] ³⁴³)	"แพง"
	/ke:ŋ ¹ / ([kɛ̃:ŋ] ³⁵)	"แกง"

2.3 หน่วยเสียงสระเดี่ยว /e:/ และ /o:/ ในภาษาของทั้ง 5 จุดซึ่งเป็นปฏิภาคกับหน่วยเสียงสระประสมเสียงยาวในภาษาไทยกรุงเทพฯ คือ /i:a/ และ /u:a/ มีเสียงย่อยที่ระดับของลิ้นสูงกว่าเสียงย่อยที่ปรากฏในคำอื่น ๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

/e:/: มีเสียงย่อย [ẽ⁴] ปรากฏในสิ่งแวดล้อมที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระเกิดที่ริมฝีปากกับเพดานอ่อน ก้อง [w]

<u>ตัวอย่าง</u>	/ke:w ⁶ / ([kễ ⁴ ·w] ^{51?})	"เคียว"
	/xe:w ⁵ / ([xễ ⁴ ·w] ^{31?})	"เซียว"

/o:/: มีเสียงย่อย [õ⁴] ปรากฏในสิ่งแวดล้อมที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกึ่งสระ เกิดที่ลิ้นส่วนกลางกับเพดานแข็ง ก้อง [j]

<u>ตัวอย่าง</u>	/tho:j ⁵ / ([thỗ ⁴ ·j] ^{31?})	"ถวย"
	/ho:j ⁵ / ([hỗ ⁴ ·j] ^{31?})	"หวย"

3. การปรากฏของหน่วยเสียงในคำ

3.1 /a//ε/

หน่วยเสียงสระ /a/ และ /ε/ แม้ว่าจะเป็นคนละหน่วยเสียงกันในภาษาของทั้ง 5 จุดก็ตาม แต่ผู้วิจัยพบว่า ผู้บอกกรณามาบางคนใช้ 2 หน่วยเสียงนี้สลับกันในคำบางคำซึ่งมีหน่วยเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงพยัญชนะกักระเบิด ฐานปลายลิ้น-ปุ่มเหงือก หรือ ปลายลิ้น-ฟัน ทั้งเสียงก้อง [d] และเสียงไม่ก้อง ไม่มีลม [t], [t̥] และเสียงพยัญชนะเสียดแทรก เกิดระหว่างปลายลิ้นกับปุ่มเหงือก ไม่ก้อง [s] หรือลิ้นส่วนหน้ากับเพดานแข็งส่วนหน้า ไม่ก้อง [ç] และมีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักไม่ระเบิด เกิดที่ฐานปลายลิ้น-ปุ่มเหงือก ไม่ก้อง ไม่มีลม [t̥]

ตัวอย่าง	/dat ¹ /	,	/dεt ¹ /	"ดัก"
	/tat ¹ /	,	/t̥εt ¹ /	"ตัก"
	/sat ¹ /	,	/sεt ¹ /	"สัตว์"

3.2 ความสั้นยาวของเสียงสระ

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า หน่วยเสียงสระในภาษาของทั้ง 5 จุด เท่าที่ปรากฏในข้อมูล สามารถหาคู่เทียบเสียงแบบ minimal pair ในเรื่องความสั้นยาวของเสียงสระได้เพียง 2 คู่ คือ /a-a:/ และ /u-u:/ และคู่เทียบเสียงแบบ analogous pair 1 คู่ คือ /i-i:/ ส่วนหน่วยเสียงสระอื่น ๆ นั้น ไม่สามารถวิเคราะห์หาคู่เทียบเสียงแบบ minimal pair หรือคู่เทียบเสียงแบบ analogous pair ได้

ตัวอย่าง	/wat ⁴ /	-	/wa:t ⁴ /	"วัด"- "วาด"
	/lak ⁴ /	-	/la:k ⁴ /	"ลัก"- "ลาก"
	/luk ⁴ /	-	/lu:k ⁴ /	"ลูก"- "ลูก"
	/din ¹ / [ⓐ]	-	/ti:n ¹ /	"ดิน"- "ติน"

[ⓐ]/din/ ในจุดเก็บข้อมูลที่ 1 และ 2 มีหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 1 ปรากฏเป็นปฏิภาคกับหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 2 ในจุดเก็บข้อมูลที่ 3, 4 และ 5